

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Фізико-технічний факультет
Кафедра безпеки життєдіяльності

ЕКОБЕЗПЕКА РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН

Методичні вказівки

з організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського)
рівня вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю 183 «Технології
захисту навколишнього середовища»

Дніпро

2024

УДК 911.2:379.85(45УКР3,3)

ББК 20.18+ 28.088

М-69

Долженкова О.В. Методичні вказівки з організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища». Дніпро: 2024, 34 с.

Рецензенти:

- Ворошилова Н.В. канд. біол. наук, доцентка кафедри екології (Дніпровський державний аграрно-економічний університет);
- Носова Т.В. канд. техн наук, доцентка кафедри ракетно-космічних та інноваційних технологій (Дніпровський національний університет)

Затверджено до видання на Вченій Раді ФТФ ДНУ, протокол № 10 від 26 березня 2024 р.)

1. Загальні положення

1.1 Мета та завдання навчальної дисципліни

Україна має неповторні геологічні та історичні особливості, природні комплекси, величезний культурний потенціал і могла б як розвинені індустріальні країни використовувати їх для приваблення туристів зі всього світу і створювати цей сектор як найприбутковіший в економіці.

Основним питанням під час організації перебування в рекреації чи в туристичній подорожі є забезпечення учасникам екологічної безпеки.

Метою вивчення дисципліни «Екобезпека рекреаційних зон» є формування у студентів уявлення щодо основних рекреаційних потреб людини, розуміння специфіки і видів рекреаційної діяльності, знання з організації і розвитку екобезпеки рекреаційних систем.

Дані методичні вказівки розроблені відповідно до освітньо-професійної програми «Екоаналітика та техногенна безпека» підготовки бакалаврів за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища» і призначені для студентів денного відділення 4 курсу на допомогу у самостійному вивченні дисципліни «Екобезпека рекреаційних зон».

Найголовнішими завданнями курсу є оволодіння методами забезпечення екологічної безпеки у природних, природно-антропогенних, історико-культурних та соціально-економічних рекреаційних ресурсах, а саме:

формування у студентів знання з рекреаційного природокористування як комплексної міждисциплінарної науки;

розуміння основних понять, таких як рекреаційні ресурси, рекреаційні комплекси, територіальні рекреаційні системи, їх структура, значення, характеристики;

засвоєння методів оцінки рекреаційних територій;

вироблення у студентів практичних навичок з визначення основних екологічних загроз у будь-якій рекреаційній діяльності та пошуку шляхів їх подолання.

1.2 Компетентності та результати навчання за спеціальністю 183 «Технології захисту навколишнього середовища»

Відповідно до мети вивчення дисципліни «Екобезпека рекреаційних зон» визначені ті компетентності, які мають бути сформовані у студентів за освітньою програмою.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми технічного і технологічного характеру у сфері екології, охорони довкілля, збалансованого природокористування, або у процесі навчання, що передбачає застосування

теоретичних основ та методів технологій захисту навколишнього середовища, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні та спеціальні (фахові) компетентності:

ЗК07 Прагнення до збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку суспільства.

ФК01 Здатність до попередження забруднення довкілля та кризових явищ і процесів

ФК08. Здатність до забезпечення екологічної безпеки.

ФК09. Здатність оцінювати вплив промислових об'єктів та інших об'єктів господарської діяльності на довкілля.

Програмні результати:

ПР04. Обґрунтовувати природозахисні технології, базуючись на розумінні механізмів впливу людини на навколишнє середовище і процесів, що відбуваються у ньому.

ПР13. Вміти застосовувати основні закономірності безпечних, ресурсоефективних і екологічно дружніх технологій в управлінні природоохоронною діяльністю, в тому числі, через системи екологічного керування відповідно міжнародним стандартам.

1.3 Передумови для вивчення дисципліни

Для вивчення дисципліни «Екобезпека рекреаційних зон» студентам необхідно мати знання та компетентності, що забезпечують базові дисципліни професійної підготовки «Урбоекологія», «Моніторинг навколишнього середовища», «Промислова екологія», «Технології основних виробництв», «Технології очистки газів», «Міські та промислові системи очищення води», «Технології поводження із відходами», «Екоаудит», «Ресайклінг» «Екологічні дозволи для промислових підприємств»,» Екотехнології в оздобленні інтер'єрів» .

2.Організаційно - методичні засади

На вивчення дисципліни надано 4 кредити (120 годин).

Аудиторна підготовка складає 46 годин , в тому числі 24 години лекцій та 22 години практичних.

На самостійну роботу відведено 74 години (62.2%), що відповідає вимогам ЄКТС.

Підсумковою формою засвоєння дисципліни є екзамен.

Самостійна робота включає як роботу в аудиторії так і поза нею.

Тенденції сучасної освіти передбачають скорочення аудиторної підготовки та розширення самостійної, яка має дати змогу не пасивно сприймати інформацію, а приймати участь у її пошуку та освоєнні, що розширює кругозір і привчає до творчого мислення.

Для успішного самостійного опанування курсу студенти мають навчитись працювати з законодавчими актами, нормативними документами, літературними джерелами, довідниками, словниками, періодичними виданнями, аналізувати інформацію, робити обґрунтовані висновки. При

цьому слід пам'ятати, що робота з літературними джерелами не є їх простим копіюванням, слід творчо ставитися до опрацювання та осмислення інформації.

В умовах бурхливого розвитку технологій все більшого значення набуває володіння цифровими навичками, які відкривають доступ до відеоконференцій, відеоплатформ, інтерактивних занять, що розширює межі самопідготовки.

3. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Номер і назва теми	Кількість годин		
		лекції	практичні	самостійна.
2 семестр				
Розділ 1. Рекреація та екологія, правове регулювання екологічної безпеки				
1	Тема 1.1. Рекреація, її види та класифікація. Рекреаційне районування. Рекреаційний комплекс та його складові Територіальні рекреаційні системи.	2	2	7
2	Тема 1.2. Екологічна безпека та її правове забезпечення в рекреації. Правове забезпечення екологічної безпеки в рекреації. Удосконалення екологічного законодавства України. Державне і муніципальне регулювання рекреаційної сфери.	2	2	7
3	Тема 1.3. Методи оцінки рекреаційних територій Оцінка ландшафтів як рекреаційних ресурсів. Методи оцінки водних ресурсів та ґрунтово-рослинного рослинного покриву для забезпечення екологічної безпеки.	2	4	7
4	Тема 1.4. Рекреаційне навантаження, дигресія, та комплексний благоустрій рекреаційних територій. Рекреаційне навантаження. Рекреаційна дигресія. Ступінь рекреаційної стійкості. Інфраструктурне забезпечення рекреації.	2	-	7

5	Тема 1.5. Оцінка рекреаційних ресурсів. Приваблююча здатність природно-рекреаційних ресурсів. Ступінь екзотичності рекреаційної території. Критерій унікальності. Оцінка естетичного впливу ландшафту.	2	2	7
6	Тема 1.6. Рекреаційне природокористування. Сутність рекреаційного природокористування. Методологічні підходи до екологічного стану рекреаційних ресурсів. Рекреаційний та курортний моніторинг. Екологічний стан рекреаційних ресурсів і курортів України.	2	2	7
Всього за змістовним модулем 1		12	12	42
Розділ 2. Рекреаційний комплекс України та екологічний туризм				
7	Тема 2.1. Рекреаційне районування світу та України Рекреаційні потреби в Україні та світі. Рекреація і туризм регіонів світу: Європа, Азія, Америка, Африка, Австралія і Океанія. Структура рекреаційного комплексу України.	2	2	8
8	Тема 2.2. Рекреаційні ресурси України. Мінеральні води, їх фізико-хімічні властивості. Класифікація мінеральних вод України. Лікувальні грязі. Лікувальні ресурси лісів та ландшафти і ресурси. Морські рекреаційні ресурси. Туристично-пізнавальні ресурси.	4	2	8
9	Тема 2.3. Забезпечення екобезпеки природних рекреаційних ресурсів. Кліматоутворюючі рекреаційні ресурси. Медико-кліматична характеристика основних природних зон. Водні рекреаційні ресурси. Ліс як рекреаційний ресурс. Інтегральна оцінка рекреаційних ресурсів.	2	2	8

10	Тема 2.4. Екобезпека історико-культурних та соціально-економічних рекреаційних ресурсів Суспільно-історичні рекреаційно-туристичні ресурси Пам'ятники історії і культури як елементи культурно-пізнавальних рекреаційних послуг. Біологічні, хімічні чинники, небезпечні випромінювання, та специфічні чинники ризику як фактори небезпеки для туристів. Екотуризм.	4	4	8
Всього за змістовним модулем 2		12	10	32
ВСЬОГО		24	22	74

4. Види самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів може проходити у таких формах:

- робота з підручником та рекомендованою літературою;
- підготовка до лекційних та практичних занять;
- прослуховування аудіофайлів (записів лекцій та практичних занять);
- вивчення матеріалу відповідно до тематики самостійної роботи у робочій програмі;
- робота з наочними посібниками, рекомендованими презентаціями, літературними джерелами;
- конспектування окремих тем;
- підготовка презентацій на задану тему;
- самооцінювання набутих знань за допомогою відповідей на контрольні запитання до лекцій, тестів для самоконтролю знань;
- ділова гра;
- кейсове заняття;
- написання наукової статті;
- підготовка до контрольних заходів з перевірки знань, іспиту;
- участь у студентських конференціях, олімпіадах, конкурсах.

5. Рекомендації щодо організації самостійної роботи

Кожен з перелічених видів самостійної роботи вимагає від студента напруженої інтелектуальної діяльності, ефективність якої залежить від внутрішніх (стан здоров'я, настрої) та зовнішніх чинників впливу (естетичне оформлення приміщення, достатність світла, відсутність шуму, який не дає змоги зосередитись, мікрокліматичний комфорт).

Студенту варто враховувати добовий цикл працездатності. Перший пік працездатності приходить на період з 8⁰⁰ до 12⁰⁰, коли навчання проходить очно чи он-лайн, тому для самопідготовки краще обирати час з 14⁰⁰ до 17⁰⁰

(другий пік), а вже пізніше розвивається втомлюваність. Найбільше слабкою фізично людина стає в інтервалі 2⁰⁰-5⁰⁰ годин, а потім з 12⁰⁰ до 14⁰⁰ годин.

Наведені інтервали носять досить умовний характер, тому що вони відрізняються для людей різних біоритмічних типів чи хронотипів.

Виділяють 5 хронотипів:

"сови", які пізно лягають спати, найбільш активні в другій половині дня чи ввечері і вночі;

"жайворонки" – рано встають, найбільш активні ранком;

слабко виражений ранковий тип;

"голуби", однаково активні в різний час доби,

слабко виражений вечірній тип.

Постійне порушення біоритму веде до виникнення патологічних станів організму.

Визначення свого хронотипу дає змогу краще організувати роботу за умов збереження здоров'я.

Зважаючи на гіподинамію протягом навчального дня і в процесі самопідготовки студентам слід подбати про фізичну підготовку в тренувальному залі чи самотійно в домашніх умовах.

На допомогу в організації самотійної роботи в ДНУ імені Олеся Гончара можуть прийти досвідчені фахівці з бібліотечної справи у науковій бібліотеці. Читальні зали бібліотеки укомплектовані згідно з чинними нормативними вимогами, їх фонд постійно оновлюється та поповнюється.

У бібліотеці ДНУ та на фізико-технічному факультеті обладнані також комп'ютерні класи, які надають можливість працювати в мережі Інтернету.

Необхідно навчитись критичному відношенню до інформації у літературних джерелах, тому що її зараз дуже багато, іноді одну й ту ж проблему автори висвітлюють «з точністю до навпаки» і важко виявити істину.

Під час опрацювання матеріалів будь-якої лекції студенту варто користуватись основною та додатковою літературою, яка підібрана у списку рекомендованих до вивчення джерел. Це має велике значення, тому що в лекціях матеріал висвітлюється не повністю в силу часового обмеження на аудиторну підготовку.

В процесі підготовки до практичних занять студент має уважно ознайомитись з теоретичним матеріалом, відповісти на контрольні запитання, виконати завдання чи тести, які запропоновані у методичній розробці. Метою проведення практичних робіт є закріплення теоретичних знань, набутих під час прослуховування лекцій та самопідготовки.

По ходу роботи з літературою рекомендовано роботи виписки, анотації (з посиланням на конкретні джерела) на окремих бібліографічних картках для того, щоб потім їх систематизувати і обирати основні напрямки дослідження. Одночасно слід вчитись виділяти з інформації найголовніші тези, які стосуються саме предмету розгляду.

Дуже корисною формою самотійного вивчення дисципліни є підготовка наукової статті на задану тему, тому що вона потребує проведення

пошуку літератури, уміння визначати актуальність роботи, виділяти не вирішені проблеми, ключові слова, послідовно викладати матеріал, застосовувати отримані знання та уміння для формування власної позиції, теорії, моделі.

Тим студентам, які будуть продовжувати навчання у магістратурі та займатись науковою діяльністю, уміння писати наукові статті завжди стане у нагоді.

Не менш корисною може стати написання рецензії на задану статтю чи бібліографічний огляд літературних джерел за тематикою дисципліни.

Особливу увагу слід звернути на підготовку до екзамену, тому наведемо корисні поради для полегшення цього процесу.

Заставою успіху має стати регулярна праця над матеріалами дисципліни, щоб потім не було необхідності робити підготовку терміново та акордно.

Знання, які студент здобув самостійно, є найбільш міцними. Якщо 15% інформації сприймається на слух, 65% – на слух і зір, то під час виконання самостійної роботи чи виконання індивідуальних завдань засвоюється не менше 90% інформації. Саме тому вища школа поступово переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю, формування у студентів навиків самостійної творчої роботи.

Запам'ятовувати у текстах бажано основні положення, їх слід записати, щоб у будь який момент мати змогу повторити. Для кращого засвоєння мають працювати одночасно три види пам'яті – зорова, словесна, слухова, тому текст слід прочитати і обов'язково проговорити вголос.

Використовуйте метод «**POMODORO**» чи тайм-менеджменту, який відкрив студент італійського університету Франческо Чирилло в 1980 р. Цей метод на сьогодні здобув світове визнання і полягає у чергуванні зосередженої роботи протягом 25 хвилин і короткого 5-хвилинного відпочинку. Таку дивну назву метод отримав тому, що Франческо відстежував час за допомогою кухонного таймера у вигляді томату.

Розглянемо порядок дій у тайм-менеджменті:

1. Підготувати завдання, які мають бути виконані.
2. Включити таймер на 25 хвилин і почати роботу.
3. Коли через 25 хвилин просигналізує таймер витратити 5 хвилин відпочинку на розслаблення – потягтись, пройтись, але не дивитись завдання чи заходити у соціальні мережі.
4. По завершенню 5 хвилин знов зосередитись на роботі.
5. Коли пройнуть чотири томати зробити вже більш тривалий відпочинок –15-30 хвилин.
6. Наприкінці роботи визначити скільки томатів завершено і скільки завдань вдалось виконати.

Список завдань є дуже важливим в цій техніці, тому що дає змогу оцінювати свою ефективність.

Якщо готуватись до екзамену по цій методиці, то можна привчити голову до режиму фокусування на роботі і таким чином управляти розумом.

Не засмучуйтесь, якщо вивчили питання, а через деякий час мало що можете згадати, це нормальна властивість пам'яті, яка залишає приблизно 30 % від інформації, бо наш мозок може тримати тільки обмежену її частину.

Краще засвоюється інформація якщо її декілька разів повторити через певний проміжок часу, а крім того впевнити себе в тому, що її слід запам'ятати.

Обов'язково повноцінно харчуйтесь, включайте в раціон продукти тваринного та рослинного походження, вітаміни та йод – «мікроелемент інтелекту» у складі йодованої солі, морської риби (тріска, тунець), креветок, морських водоростей (комбу, вакаме, норі), яєць, пийте достатню кількість води із розрахунку 30 мл на 1 кг маси тіла.

Можна побалувати себе солоденьким, тому що це так звані швидкі вуглеводи, які швидко розщепляються з утворенням глюкози забезпечують повноцінне функціонування мозку. Норма споживання вуглеводів за добу складає 4-5 г на кг маси тіла, її слід розподілити на декілька прийомів, а не спожити одночасно.

Добова енергоцінність харчування має складати:

2600-3000 ккал (10894-12570 кДж) – для студентів чоловіків;

2200-2500 ккал (9218- 10475 кДж) – для студенток.

Не забувайте про правильний режим харчування протягом доби, тобто розподіл енергоцінності продуктів на основні прийоми їжі:

сніданок – 25-30 % добової енергоцінності раціону (м'ясні, рибні страви з гарніром, кава, чай);

другий сніданок (під час перерви) – 10-15% (фрукти, ягоди);

обід – 35-40% (перша страва і м'ясо чи риба з гарніром);

вечеря – 15-20% (каша молочна, чай з булочкою).

На ніч бажано випити склянку кефіру чи ряжанки.

Зважаючи на те, що робота мозку пов'язана з великою витратою енергії, слід повноцінно її відновлювати в процесі відпочинку – достатній сон має тривати 7-8 годин на добу, а прогулянка на свіжому повітрі швидким шагом навіть протягом 15 хвилин підвищує працездатність мозку і покращує настрій та загальний стан організму. «Праця 24/7» звучить привабливо з позицій того, що можна встигнути зробити, але не є прийнятною для будь якого організму.

Не забувайте про те що після закінчення вищого навчального закладу та конкурування на ринку праці найбільш затребуваними стануть не ті спеціалісти, які отримали тільки певну суму знань під час навчання, а ті, що крім набутих знань навчились творчо і нестандартно мислити, вирішувати практичні задачі, виробили уміння критично оцінювати результати своєї діяльності.

5. Критерії оцінювання знань здобувачів

5.1.Шкала відповідності оцінювання знань студента (екзамен)

Сума балів	Оцінка за національною шкалою
90-100	Відмінно/Excellent
82-89	Добре/Good
75-81	
64-74	Задовільно/Satisfactory
60-63	
0-59	Незадовільно/Fail

5.2 Критерії оцінювання виконання окремих видів завдань

Виконання тез та доповіді на наукову конференцію	
Бали	Критерій
враховується: <ul style="list-style-type: none"> • відповідність оформлення окресленим вимогам; • наявність орфографічних, пунктуаційних, стилістичних та інших помилок; • логічність, послідовність та зрозумілість викладення матеріалу; <ul style="list-style-type: none"> • осмислення та глибина розуміння досліджуваної проблеми; • здатність до аналізу та критичного мислення. 	
0-2 бали «незадовільно»	Здобувач або не виконав завдання або письмова робота повністю не відповідає окресленим вимогам.
3 бали «задовільно»	Здобувач не досить повно висвітлив тему, у роботі наявні орфографічні пунктуаційні та стилістичні помилки, порушено логічність, послідовність та зрозумілість письма, відсутня глибина розуміння досліджуваної проблеми.
4 бали «добре»	Здобувач підготував письмову роботу, яка достатньо повно відповідає окресленим вимогам, є деякі огріхи у логічності та послідовності викладення, правильності та точності виконання роботи.
5 балів «відмінно»	Здобувач виконав письмову роботу, яка повністю відповідає окресленим вимогам, вирізняється логічністю, послідовністю та зрозумілістю викладення матеріалу; правильністю та точністю виконання роботи; спостерігається високий рівень осмислення та глибини розуміння досліджуваної проблеми; здатності до аналізу та критичного мислення.
Виконання завдань для самостійної роботи (виступу-презентації)	
Бали	Критерій
враховується:	

<ul style="list-style-type: none"> • систематизованість та обґрунтованість підбраного матеріалу; • логічність, послідовність та зрозумілість викладення матеріалу; • вміння узагальнювати, виокремлювати, порівнювати; • вміння запроваджувати результати власних досліджень у навчальний процес. 	
0 балів «незадові льно»	Здобувач або не виконав завдання або підібрав матеріал, що повністю не відповідає темі.
1-2 бали «незадові льно»	Здобувач не розкрив тему, не супроводив доповідь презентацією.
3 бали «задовіль но»	Здобувач підготував презентацію, але не зміг викласти матеріал послідовно та логічно, доповідь не була цілісною.
4 бали «добре»	Здобувач підготував доповідь та її наочне забезпечення, матеріал був підібраний вдало, але не завжди простежувалась здатність здобувача підкреслити головне.
5 балів «відмінно »	Здобувач забезпечив вдале наочне забезпечення доповіді. Матеріал було викладено логічно й послідовно з виокремленням головних аспектів.
Виконання завдань для самостійної роботи (тестування)	
Бали	Критерій
враховується: <ul style="list-style-type: none"> • ступінь глибини розуміння та засвоєння досліджуваного питання; • вміння запроваджувати результати власних досліджень у навчальний процес. 	
0-2 бали «незадові льно»	0-59 % правильних відповідей
3 бали «задовіль но»	60-74 % правильних відповідей
4 бали «добре»	75-89 % правильних відповідей
5 балів «відмінно »	90-100 % правильних відповідей

6. Тематика самостійної роботи

№ Теми	Тема самостійної роботи	Кількість годин	Рекомендована література (№ з переліку)
Тема 1.1	Міжнародні організації, що займаються питаннями охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки. Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки в рекреації	7	№ 3,6 додаткова № 3
Тема 1.2	Об'єктивні ознаки та суб'єктивні чинники правового забезпечення екологічної безпеки в зонах рекреації. Інституційна та функціонально-правова організація забезпечення екологічної безпеки.	7	№ 1, 2,3 додаткова № 1, 2
Тема 1.3	Основні концепції в рекреаційній діяльності. Типологія концепцій.	7	№ 1, 2, 3 ,4 додаткова № 1,2,8
Тема 1.4	Кліматотерапевтичні, орографічні, водні, бальнеологічні, біотичні рекреаційні ресурси. Ємність рекреаційних ресурсів. Модель рекреації.	7	№ 1, 2, 3 ,4,10 додаткова № 1, 2,9
Тема 1.5	Наукові підходи до оцінки природно-рекреаційних ресурсів. Особливості медико-біологічної та психолого-естетичної оцінки рекреаційних ресурсів. Технологічна та економічна оцінка природно-рекреаційних ресурсів.	7	№ 5,6,10,11 додаткова № 7, 8,9
Тема 1.6	Рекреаційний вплив на природне середовище, його охорона та оптимальне використання у зв'язку з розвитком масового відпочинку і туризму. Екологічні цілі рекреаційного природокористування.	7	№ 5,6,7,9 додаткова № 4,7
Тема 2.1	Основні принципи і головні аспекти рекреаційного районування. Умови та фактори рекреаційного районування території. Таксономічні одиниці районування.	7	№ 2, 3, 5,7 додаткова № 4,5,9

Тема 2.2	Основні принципи і критерії оцінки природних та культурно-історичних рекреаційних ресурсів. Методика комплексної оцінки територіальних рекреаційних систем.	7	№ 1,2, 6 додаткова № 3,8,9
Тема 2.3	Забезпечення екобезпеки у окремих рекреаційних районах України: Карпатському, Полісько-Подільському, Київсько-Дніпровському, Донецько-Дніпровському	7	№ 1,2, 10, додаткова № 7,8
Тема 2.4	Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства України на сучасному етапі. Екологічна спрямованість відповідального туризму	7	№ 5,7 додаткова № 6, 7,8
Всього годин		74	-

6.1. Тематика для організації самостійної роботи

Тема 1.1 Міжнародні організації, що займаються питаннями охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки. Тенденції розвитку міжнародної нормативної бази екологічної безпеки в рекреації

Ключові поняття теми:

Світові організації, які присвітили свою діяльність питанням збереження навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки: Всесвітній фонд дикої природи (WWF), ЮНЕСКО, ЮНЕП, ЮНІСЕФ, Міжнародний союз охорони природи та природних ресурсів (МСОП / IUCN), Грінпіс, Глобальний екологічний фонд (ГЕФ), ВООЗ, МАГАТЕ та ін. Рік заснування, основна місія та завдання.

Нормативно-правові акти, які регулюють міжнародні відносини в рекреаційній сфері: Загальна декларація прав людини, Статут Всесвітньої туристичної організації, Манільська декларація з світового туризму, Гаазька декларація з туризму, Монреальська декларація "До гуманного і соціального бачення туризму, Балійська декларація по туризму,

Міжнародні організації і правові механізми співпраці щодо охорони довкілля і відновлення навколишнього середовища Міжнародна екологічна діяльність України. Система наукового забезпечення та безпеки туризму.

Питання для самоконтролю:

1. Яка міжнародна організація присвятила свою діяльність питанням екологічної освіти та виховання?

2. До якої міжнародної природоохоронної благодійної організації входять найвпливовіші особи світу?

3. Яка міжнародна організація приділяє увагу неформальній екологічній освіті та вихованню дітей і молоді?

4. Які 10 принципів туризму прийняті Гаазькою декларацією?

5. В чому полягає інтегративна функція туризму згідно з Балійською декларацією?

6. Які міжнародно-правові форми є основними у діяльності Всесвітньої туристичної організації (ВТО) ?

7. Чому такі туристичні продукти як круїзні подорожі, короткі відпустки та поїздки на вихідні стануть найбільш популярними за прогнозами ВТО на першу половину ХХІ століття?

Література: основна 3,6, додаткова 3

Тема 1.2. Об'єктивні ознаки та суб'єктивні чинники правового забезпечення екологічної безпеки в зонах рекреації. Інституційна та функціонально-правова організація забезпечення екологічної безпеки

Ключові поняття теми:

Проблема ресурсно-екологічної безпеки існування людства. Екологічна безпека як фундаментальна складова національної безпеки України. Суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки. Загрози екологічній безпеці.

Принципові особливості екологічної безпеки. Державна екологічна політика. Завдання екологічної функції держави. Функції та ієрархія державної системи екологічного управління. Трансформація соціалізації та екологізації моделі управління з точки зору інституційної складової правового забезпечення екологічної безпеки.

Міжнародний досвід в управлінні навколишнім природним середовищем. Всесвітня програма дій на ХХІ століття. Правові механізми співпраці щодо охорони довкілля і відновлення навколишнього середовища.

Питання для самоконтролю:

1. Чому в наш час надзвичайно гострою стала проблема ресурсно-екологічної безпеки існування людства?

2. Хто є суб'єктами, а що – об'єктами екологічної безпеки?

3. До компетенції яких державних органів віднесені питання управління та безпеки в галузі охорони та використання навколишнього природного середовища (НПС)?

4. Які принципи покладено в основу стратегічного планування політики екологічної безпеки?

5. Назвіть види юридичної відповідальності, передбачені як засіб реалізації регіональної екологічної політики?

6. Які Міжнародні стандарти системи екологічного менеджменту називають однією із найбільш значних міжнародних природоохоронних ініціатив?

7. У виконанні яких заходів полягає державне управління системою загального екологічного управління?

Література: основна 1-3, додаткова 1,2

Тема.1.3. Основні концепції в рекреаційній діяльності. Типологія концепцій

Ключові поняття теми:

Поняття про рекреаційну діяльність. Елементарні рекреаційні заняття як складові рекреаційної діяльності. Концепція рекреаційного проектування турів.

Поняття «цикл рекреаційних занять» та його основні характеристики.

Основні концепції в безпеці рекреаційних зон. Гуманоцентровані концепції (медико-біологічна, соціально-культурна, діяльнісна, антропоєкологічна).

Економоцентровані концепції (політекономічна та техноекономічна). Натуроцентрована концепція.

Концепція рекреаційних систем. Територіальні рекреаційні системи. Характеристика підсистем територіальних рекреаційних систем.

Питання для самоконтролю:

1. Які основні концепції прийняті у безпеці рекреації?

2. Яка з концепцій формує уявлення про рекреаційну діяльність як одного із засобів охорони природи та досягнення безпеки?

3. Назвіть заходи, які можуть попереджати негативні наслідки, обумовлені змінами в способі життя та екологічному стані навколишнього середовища?

4. Що є стимулом розвитку рекреаційної діяльності?

5. Яким чином в структурі неробочого часу можна скорочувати час «обов'язкових занять» і за рахунок цього вивільняти час задля відпочинку й розвитку людини?

6. В чому полягає рекреаційне проектування?

7. Як культурні комплекси, що входять до складу рекреаційної системи, впливають на екологічну безпеку?

Література: основна 1-4, додаткова 1,2,8

Тема 1.4. Кліматотерапевтичні, орографічні, водні, бальнеологічні, біотичні рекреаційні ресурси. Ємність рекреаційних ресурсів. Модель рекреації

Ключові поняття теми:

Метод комплексної кліматології. Взаємозв'язок між фізіологічним станом людини і типом погоди. Параметри оптимальних кліматичних умов для рекреаційних цілей.

Атрактивність рекреаційно-туристичних ресурсів.

Орографічні ресурси та їх використання в туризмі. Рекреаційне освоєння гірських територій, їх гіпсометричні, ландшафтно-естетичні, гляціологічні (сніговий покрив, селі, лавини), інженерно-фізичні (сейсмічність, наявність зсувів, обвалів та інших стихійних явищ), а також соціально-економічні (транспортна доступність, освоєність, насиченість інфраструктурою, розвиненість сфери обслуговування, наявність трудових ресурсів та історико-краєзнавчих об'єктів) характеристики.

Водні рекреаційно-туристичні ресурси. Водні рекреації і навколишнє середовище. Морські комплекси. Річки, озера, водосховища, канали, їх територіальне поширення. Болотний фонд України. Водно-болотні угіддя в рекреаційній діяльності. Підвищення ефективності рекреаційного використання водних ресурсів.

Природні лікувальні ресурси. Ємність рекреаційних ресурсів. Моделювання рекреаційних систем (адаптаційно-відновлювальна, гуманістична, мотиваційна моделі).

Бальнеологічні ресурси. Механізм фізіологічної і лікувальної дії мінеральних вод і лікувальних грязей. Лікувальні мінеральні води. Класифікація мінеральних вод. Географія родовищ основних бальнеологічних груп мінеральних вод.

Мінеральні грязі (пелоїди), типи мінеральних грязей. Особливості територіального поширення та використання в рекреаційному господарстві країни.

Біотичні рекреаційні ресурси (ампелотерапія, апітерапія, ароматерапія, дієтотерапія, фітотерапія, енотерапія).

Охорона курортних ресурсів від виснаження і забруднення.

Література: основна 1-4,9,10, додаткова 1,2,9

Питання для самоконтролю:

1. Який метод надає можливість вивчити вплив комплексу метеорологічних умов на організм?

2. Назвіть класи комфортності природно-кліматичних умов за силою впливу на рекреаційні та туристичні процеси?

3. Завдяки чому орографічні ресурси (типи рельєфу) впливають на формування і функціонування рекреаційних систем різних видів?

4. Які водні ресурси України задовольняють вимоги в рекреаційних потребах по всій території?
5. Якими властивостями грязі та мінералів обумовлено їх використання в курортології?
6. Як забезпечити безпеку лікування біотичними ресурсами?
7. В яких рекреаційних ресурсах концентрується до 80 % загального обсягу рекреаційних потоків світу?

Література: основна 1-4,9,10, додаткова 1,2,9,10

Тема 1.5. Наукові підходи до оцінки природно-рекреаційних ресурсів. Особливості медико-біологічної та психолого-естетичної оцінки рекреаційних ресурсів. Технологічна та економічна оцінка природно-рекреаційних ресурсів

Ключові поняття теми:

Еколого-рекреаційна ситуація. Аспекти медико-біологічного ризику при оцінці рекреаційних територій. Обов'язкові етапи, з яких складається загальна процедура оцінювання рекреаційних ресурсів. Параметри оціночних градацій.

Затратний і рентний наукові підходи до визначення економічної оцінки туристично-рекреаційних ресурсів.

Естетична оцінка природного ландшафту. Технологічна та економічна оцінка природних ресурсів. Інтегральна рекреаційна оцінка ландшафтів. Кадастрові оцінки природних рекреаційних ресурсів.

Оцінка окремих природних факторів залежно від конкретної території. Комплексна оцінка природних умов та ландшафтів в літній та зимовий періоди. Створення інфраструктури для різних видів рекреаційної діяльності.

Питання для самоконтролю:

1. Які види підходів застосовують в оцінці рекреаційних територій?
2. Які таксаційні характеристики враховують під час оцінки лісових угідь?
3. Що досліджують під час естетичної оцінки природного ландшафту або його компонентів?
4. В чому полягає необхідність проведення технологічної та економічної оцінки природних ресурсів?
5. Які особливості має оцінка ландшафту для гірсько-лижного туризму?
6. При якій оцінці у центрі уваги знаходиться стан організму людини як відповідна реакція на комплексний вплив погоди?
7. Який показник психолого-естетичної оцінки вимірюється частотою, з якою зустрічаються ті або інші природні та антропогенні об'єкти відносно місцеперебування відпочиваючих?

Література: основна 5,6,10, 11, додаткова 7-9,

Тема.1.6. Рекреаційний вплив на природне середовище, його охорона та оптимальне використання у зв'язку з розвитком масового відпочинку і туризму. Екологічні цілі рекреаційного природокористування

Ключові поняття теми:

Вплив рекреаційних занять та інфраструктури на природу.

Класифікація туристичних ресурсів. Взаємозв'язок між якістю навколишнього середовища і якістю туризму. Правила відвідування рекреаційних ресурсів. Основні заповіді туриста.

Вплив туризму на культурне середовище. Сільський зелений туризм.

Причини виникнення надзвичайних ситуацій екологічного характеру у зонах рекреації. Роль ландшафтно-географічних умов у формуванні надзвичайних екологічних ситуацій. Заходи попередження й подолання надзвичайних ситуацій.

Питання для самоконтролю:

1.Які негативні наслідки спричиняють рекреанти під час відвідування зон відпочинку та туризму?

2.В чому проявляється вплив рекреаційної інфраструктури на довкілля?

3. Що таке відповідальний туризм?

4.В яких законах України відображена політика держави щодо охорони рекреаційних зон?

5.Які програми, проекти і плани дій, спрямовані на збереження та відновлення ландшафтного і біологічного різноманіття впроваджуються на національному і регіональному рівнях в Україні?

6.Чому співпраця Всесвітньої організації туризму з Microsoft є стимулом просування туризму?

7.Як називається природно-орієнтований, стійко керований, підтримуючий відповідальність щодо збереження природи та екологічних утворень туризм ?

Література: основна 5,6,7,9, 11, додаткова 4,7 t

Тема 2.1. Основні принципи і головні аспекти рекреаційного районування. Умови та фактори рекреаційного районування території. Таксономічні одиниці районування

Ключові поняття теми:

Рекреаційні ресурси та соціально-економічні фактори формування та розвитку рекреаційних комплексів країн і регіонів. Функціональні типи

домінуючих рекреаційних комплексів та їх характеристика. Територіальна структура рекреаційної діяльності.

Аналіз розвитку рекреаційних регіонів світу. Проблеми рекреаційного природокористування в окремих регіонах. Фактори і тенденції розвитку рекреаційної діяльності в регіонах світу. Аналіз ресурсно-рекреаційного потенціалу. Види та рівень розвитку рекреаційної діяльності в країнах світу. Спеціалізація рекреаційних комплексів Океанії, Австралії, Азії, Європи, Америки, Африки, Близького Сходу.

Питання для самоконтролю:

1. Які особливості можна виділити у розміщенні історико-культурних рекреаційних ресурсів в Україні?

2. Які заклади освіти можна назвати є унікальними пам'ятками архітектури України?

3. В чому полягають переваги «зеленої економіки» щодо зниження екологічних ризиків в довгостроковій перспективі ?

4. Які підприємства входять до складу рекреаційного господарства та суміжних галузей?

5. Порівняйте особливості розвитку рекреаційних ресурсів у Європі та Американському регіоні?

6. Які види туризму розповсюджені в Європейському туристському макрорегіоні ?

7. Що приваблює увагу туристів до Азіатсько-Тихоокеанського макрорегіону?

Література: основна 2,3,5,7, додаткова 4,5,9

Тема 2.2. Основні принципи і критерії оцінки природних та культурно-історичних рекреаційних ресурсів. Методика комплексної оцінки територіальних рекреаційних систем.

Ключові поняття теми:

Методи оцінки ландшафтних ресурсів. Оціночні показники.

Методи оцінки водних ресурсів як об'єктів рекреації, допустимі навантаження.

Методи оцінки ґрунтових ресурсів, норми допустимого рекреаційного навантаження.

Бальна оцінка рекреаційних територій за 8 блоками.

Питання для самоконтролю:

1. Які оціночні показники застосовують у оцінці ландшафтних ресурсів?

2. Чи однакові оцінки застосовують для різних видів рекреаційної діяльності на водних об'єктах?

3. Які показники характеризують рекреаційні особливості рослинного покриву?

4. Які норми рекреаційного навантаження встановлені для різних природних комплексів?

5. На які рекреаційні блоки поділена територія України для інтегральної оцінки рекреаційних територій?

6. Скільки параметрів застосовують при бальній оцінці рельєфу?

7. За якою формулою розраховують демографічну ємність території під час організації відпочинку у лісі?

Література: основна 1,2,6, додаткова 3,8,9

Тема 2.3. Забезпечення екобезпеки в окремих рекреаційних районах України: Карпатському, Полісько-Подільському, Київсько-Дніпровському, Донецько-Дніпровському

Ключові поняття теми:

Варіанти рекреаційного районування. Загальна характеристика антропогенних рекреаційно-туристичних ресурсів України.

Археологічні ресурси України: особливості, поширення, характеристика основних об'єктів. Географія та специфіка архітектурно-історичних рекреаційно-туристичних ресурсів. Біосоціальні рекреаційно-туристичні ресурси України. Подійні туристичні ресурси України. Етнокультурні туристичні ресурси. Дозвіллеві заклади України.

Рекреаційно-туристичні ресурси півдня України. Характеристика Карпатського рекреаційно-туристичного району. Подільський рекреаційно-туристичний район. Рекреаційно-туристичні ресурси Київсько-Дніпровського та, Донецько-Дніпровського районів.

Регіональні проблеми розвитку рекреаційного комплексу України.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть негативні впливи рекреантів на природне середовище в Карпатському регіоні?

2. Чому наявні в Україні рекреаційні ресурси використовують неефективно?

3. Яке призначення мають заповідні території та об'єкти?

4. В якому регіоні розташовані заповідники і національні природні парки?

5. Який заповідник створено в Україні відповідно до Всеєвропейської стратегії збереження біологічної і ландшафтної різноманітності?

6. Яка частина Полісся є найбільш радіаційно забрудненою?

7. В якій кліматичній рекреаційній зоні Карпатського регіону складається найсприятливіший клімат для розвитку зимових видів туризму і відпочинку?

Література: основна 1,2,10, додаткова 7,8

Тема 2.4. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичного господарства України на сучасному етапі. Екологічна спрямованість відповідального туризму

Ключові поняття теми:

Міграція населення України. Зміни ландшафтів внаслідок військових дій. Утворення белігеративних ландшафтів внаслідок воєнних дій.

Епідемічна ситуація на українських землях: історичний аспект. Вплив епідемій на демографічні процеси в Україні. Екологічний стан території України. Регіональні та покомпонентні відмінності в забрудненні земель.

Аварія на ЧАЕС, війна і медико-біологічні проблеми українського суспільства. Географія забрудненості території України основними ізотопами та їх вплив на здоров'я населення окремих регіонів. Рівень медичного обслуговування в областях України. Шляхи покращення медико-екологічної ситуації.

Перспективи відновлення туризму і рекреації після перемоги.

Питання для самоконтролю:

1.3 якими проблемами має справитися Україна у відродженні та розвитку рекреаційної діяльності після закінчення воєнних дій?

2. Як зміняться ландшафти у місцях інтенсивних боїв?

3. Які медико-біологічні наслідки для здоров'я має населення країни через 38 років після Чорнобильської катастрофи ?

4. Що необхідно робити для залучення туристів у рекреаційні зони після війни?

5. Які технології мінімізації забруднення навколишнього середовища існують в екологічному туризмі?

6. З якими екологічними проблемами прийдеться справлятися Україні після війни?

7. Якими методами можна відновлювати стан порушених воєнними діями земель?

Література: основна 5, 7, додаткова 6,7,8

7.Тестові питання (вірною є тільки одна відповідь)

1.Який міжнародний фонд присвятив свою діяльність неформальній екологічній освіті та вихованню дітей і молоді?

- а) ЮНЕСКО;
- б) ЮНІСЕФ;
- в) МСОП;

г) Грінпіс.

2.Задачею якої міжнародної організації є збереження рідкісних тварин?

- а) ЮНЕП;
- б) ЮНІСЕФ;
- в) ВФДП;
- г) Грінпіс.

3.«Комплекс станів, явищ і дій, що забезпечують екологічний баланс на Землі та в окремих її регіонах на рівні до якого фізично, соціально-економічно, технологічно і політично готове людство» відповідає поняттю:

- а) екологічна безпека;
- б) Державна політика в галузі охорони довкілля;
- в) сталий розвиток Землі;
- г) національна безпека.

4.Принцип науково-технічного обґрунтування стратегічного планування політики екологічної безпеки – це:

- а) єдність економіки і політики за пріоритету політики;
- б) науково-технічний супровід проектів з екологічної безпеки;
- в) залучення громадських активістів до процесу планування, прийняття рішень та дій у сфері екологічної безпеки;
- г) державні замовлення на здійснення та впровадження екологічної політики.

5. Яке твердження відповідає поняттю «рекреація»?

- а) це процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою відповідних заходів і здійснюється у вільний від роботи час;
- б) задоволення естетичних потреб людини;
- в) процес відновлення працездатності робітника;
- г) лікування нервово-психічних розладів.

6.Ресурси, які включають матеріально-технічну базу рекреаційних об'єктів, частину матеріального виробництва, яка безпосередньо забезпечує потреби рекреації, використовувані рекреацією об'єкти інфраструктури, а також трудові ресурси, зайняті в рекреаційному господарстві, відносять до:

- а) історико-культурних;
- б) природних рекреаційних;
- в) соціально-економічних;
- г) бальнеологічних.

7.Які озеленені території мають спеціальне призначення?

- а) оранжерейні господарства та розплідники;
- б) парки культури та відпочинку,
- в) сквери і бульвари;
- г) зони наукових і лікувальних закладів.

8.Якими можуть бути парки за функціональним призначенням?

- а) парки культури та відпочинку;

- б) дендропарки;
- в) лісопарки;
- г) всі відповіді вірні.

9. Бальнеологічні ресурси-це

- а) мінеральні води;
- б) парки та сквери;
- в) біосферні заповідники;
- г) зоопарки;

10. Спелеоресурси – це:

- а) знахідки археологів;
- б) ландшафт місцевості;
- в) підземні карстові води;
- г) мистецькі витвори.

11. Таласотерапія -це:

- а) різновид кліматотерапії;
- б) лікування бджолами;
- в) лікування радоном;
- г) лікування глиною.

12. Клімат, який характеризується переважанням у літні місяці помірної температури, невисокою вологістю й достатньою сонячною радіацією?

- а) лісовий;
- б) степовий;
- в) гірський;
- г) континентальний рівнинний.

13. Відвідування рекреантами одиниці площі природного ресурсу за одиницю часу, яке не завдає шкоди і не перевищує межі природної можливості ресурсу з відтворення і відновлення – це:

- а) рекреаційна ємність;
- б) екологічно допустиме рекреаційне навантаження;
- в) умовний потенціал рекреаційних ресурсів;
- г) питоме рекреаційне навантаження певного виду ресурсу.

14. Скільки складових ландшафту містять найбільш привабливі пейзажі?

- а) один компонент;
- б) два компоненти;
- в) три компоненти;
- г) чотири і більше компонентів.

15. Допустиме антропогенне навантаження при оцінці водних об'єктів пляжно-купального відпочинку має становити:

- а) 3 м² на одну людину;
- б) 5 м² на одну людину;
- в) 10 м² на одну людину;
- г) до 12 м² на одну людину.

16. Річки з якою швидкістю течії непридатні для масового купання?

- а) до 0,1 м/с;
- б) до 0,3 м/с;
- в) до 0,5 м/с;
- г) до 1,0 м/с.

17. Який чинник значно підвищує рекреаційну привабливість водних ресурсів?

- а) наявність лісу у береговій смугі;
- б) рибогосподарський потенціал;
- в) транспортна доступність;
- г) всі перелічені.

18. Розмір функціональної зони озеленення на території пляжу повинен складати:

- а) 3-5 % загальної площі;
- б) 5-8 % загальної площі;
- в) 10-15 % загальної площі;
- г) 20-40% загальної площі.

19. Яку кількість пилу щорічно здатні затримувати хвойні та листяні дерева, які розміщено на 1 га?

- а) 20 т хвойні та 80 т листяні;
- б) 30 т хвойні та 80 т листяні;
- в) 40 т хвойні та 90 т листяні;
- г) 40 т хвойні та 100 т листяні.

20. Скільки кисню виділяє 1 га лісу у теплі сонячні дні?

- а) 50-100 кг;
- б) 101-150 кг;
- в) 150-220 кг;
- г) 220-280 кг.

21. Чим повинна закінчуватись оцінка земельного рекреаційного фонду в рекреаційному кадастрі, що забезпечило б охорону природних ландшафтів?

- а) визначенням рекреаційної ємності території;
- б) визначенням екологічно допустимого рекреаційного навантаження;
- в) визначенням інтенсивності рекреаційного освоєння;
- г) інтенсивність рекреаційного потенціалу.

22. Що є предметом дослідження такої дисципліни як геоконсервація?

- а) унікальні за формою та генезисом форми рельєфу;
- б) кургани – могильники;
- в) скелі та скельні комплекси;
- г) печери та поверхневі карстові форми.

23. До рекреаційно-лікувального рельєфу відносять підтип:

- а) пляжно-купальний;
- б) прогуляно-оздоровчий;
- в) грязевий;

г) рибальсько-мисливський.

24. Яка структура несе відповідальність за охорону та раціональне використання поверхневих та підземних мінеральних вод?

- а) Державна екологічна інспекція;
- б) Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
- в) Міністерство охорони здоров'я (МОЗ);
- г) Державна служба з надзвичайних ситуацій (ДСНС).

25. Симбіоз у відношенні між виробниками туристичних послуг та захисниками навколишнього середовища означає:

- а) відносну незалежність, ізолюваність дій;
- б) конфлікт, що виникає в результаті руйнівних дій туристів;
- в) взаємну підтримку та взаємовигідне використання природних ресурсів;
- г) готовність змінювати поведінку, роль, думки та переконання відповідно до нав'язаних норм, оцінок.

26. Вміст токсичних елементів у мінеральних водах не повинен перевищувати нормативу ГДК, прийнятого для прісних вод:

- а) селен - 0,05 мг/л, миш'як – 3 мг/л, фтор – 10 мг/л;
- б) селен - 0,005 мг/л, миш'як – 3 мг/л, фтор – 8 мг/л;
- в) селен - 0,05 мг/л, миш'як – 0,3 мг/л, фтор – 10 мг/л;
- г) селен - 0,05 мг/л, миш'як – 3 мг/л, фтор – 1,0 мг/л;

27. Границя стійкості природного комплексу, тобто межа, після якої настають незворотні зміни, відповідає стадії дигресії :

- а) другій;
- б) третій;
- в) четвертій;
- г) п'ятій.

28. Що не є структурним елементом узагальненої моделі рекреації:

- а) рекреант – напрямок рекреаційної діяльності спеціаліста;
- б) архітектура – середовище мешкання рекреанта;
- в) частина вільного часу особистості;
- г) транспортні засоби.

29. Вплив рекреаційного транспорту на природне довкілля полягає:

- а) у викидах в атмосферу шкідливих газів автомобілів;
- б) підвищенні рівня шуму;
- в) будівництві нових доріг, стоянок, автозаправних станцій і станцій технічного обслуговування.
- г) всіх перелічених наслідках.

30. У скільки разів в зонах пляжів кількість бактерій у воді більша, ніж на інших ділянках акваторій?

- а) у 5 разів;
- б) 10-100 разів;
- в) 150-300 разів;
- г) 1000 разів.

31. В чому полягає небезпека відпочинку з використанням моторних човнів?

- а) у перемішуванні води та впливі на гідробіонтів;
- б) надходженні у воду нафтопродуктів важких фракцій і канцерогенних речовин;
- в) шумовому забрудненні повітря;
- г) у всьому переліченому.

32. Зона, призначена для розміщення готелів, мотелів, кемпінгів, інших об'єктів обслуговування відвідувачів парку- це:

- а) зона регульованої рекреації;
- б) господарська зона;
- в) заповідна зона;
- г) зона стаціонарної рекреації.

33. Із загальної фітомаси рослинності, яка забезпечує нормальний баланс кисню на земній кулі, на ліси припадає:

- а) більше 30%;
- б) більше 50%;
- в) більше 60%;
- г) більше 70%.

34. Яким умовам відповідає клімат з оцінкою «добрий»?

- а) сприятливі кліматичні умови протягом 7-9 місяців: спекотне і сухе літо, м'яка зима зі стійким сніговим покривом;
- б) сприятливі кліматичні умови протягом 3-6,5 місяця: прохолодне дощове літо, м'яка зима з нестійким сніговим покривом;
- в) сприятливі кліматичні умови менше 3 місяців: спекотне засушливе літо і нестійка зима з незначним сніговим покривом чи без нього;
- г) сприятливі кліматичні умови 1-2 місяці :коротке прохолодне літо і тривала зима або спекотне літо і безсніжна зима.

35. Оберіть лісову рослинність з оцінкою «найкраща»?

- а) сухі темнохвойні, листяні кедрові, дрібнолисті ліси;
- б) сухі соснові широколистяні ліси, а також змішані з домішками субтропічних видів;
- в) частково заболочені темнохвойні, листяні і змішані ліси;
- г) далекосхідні листяні ліси в поєднанні з болотними угрупованнями.

36. Водойми з оцінкою «задовільно» відповідають умовам:

- а) теплі малі ріки, прохолодні великі ріки, холодні озера;
- б) холодні водойми і прохолодні малі ріки з температурою води нижче +12°C;
- в) теплі озера, водосховища, крупні ріки і прохолодні моря з температурою води близько +16°C протягом 2-3 місяців;
- г) прохолодні озера, водосховища, річки і холодні моря.

37. Який рельєф має оцінку «найкращий»?

- а) площинний і гірський;
- б) сходинково-пересічний, ерозійно-розчленований;
- в) пагорбовий, слабо пересічний;

г) гірський, передгірський, пересічний.

38. Які з перелічених об'єктів відносять до пам'яток містобудування?

- а) залишки давніх поселень;
- б) споруди, пов'язані з найважливішими історичними подіями в житті народу;
- в) споруди культової архітектури;
- г) залишки давніх каналів, доріг.

39. Характеристикою третьої стадії дигресії фітоценозує:

- а) площа витопаної території 15-20%, здорових дерев 50-70 %.
- б) площа витопаної території 50-60%, здорових дерев 30 %.
- в) площа витопаної території 7-10%, здорових дерев 70-90 %.
- г) площа витопаної території 99-100%.

40. За якої порушеності території ценозу та за умов зменшення чи повного зняття навантаження він поступово відновлюється до вихідного стану?

- а) якщо порушення охопили 10% території;
- б) якщо порушення охопили 20% території;
- в) якщо порушення охопили 30% території;
- г) а) якщо порушення охопили 50% території.

41. Природний потенціал санаторно-курортного лікування Карпатського регіону не включає:

- а) кліматотерапію;
- б) таласотерапію;
- в) бальнеотерапію;
- г) грязе- та озокеритолікування.

42. Скільки часу триває сприятливий для літнього відпочинку та туризму період у Закарпатті та Передкарпатті?

- а) 1-2 місяці;
- б) 2-3 місяці;
- в) 3-4 місяці;
- г) понад 5 місяців.

43. Яка рекреаційна зона Карпат найбільш сприятлива одночасно для літніх та зимових видів туризму та відпочинку?

- а) Закарпаття;
- б) середньогірська зона;
- в) нижня зона;
- г) Передкарпаття.

44. Основними негативними наслідками нерегульованої рекреаційної діяльності є:

- а) витоптування, збір рослин;
- б) випалювання;
- в) механічне пошкодження деревостану;
- г) всі перелічені чинники.

45. Який параметр комплексно відображає властиві певним висотам ландшафтно-кліматичні умови?

- а) ландшафтно-естетичний;
- б) гіпсометричний;
- в) гляціологічний;
- г) соціально-економічний.

46.Оберіть функцію лісу, що має біотичний вплив:

- а) кліматоутворююча;
- б) водоохоронна;
- в) естетична;
- г) захисна.

47. Які ліси віком від 30 до 80 років виділяють найбільшу кількість кисню?

- а) березові;
- б) осикові;
- в) дубові;
- г) соснові.

48.Шумозахисний ефект від крупних лісових масивів може досягати:

- а) 5-10 дБ;
- б) 11-18 дБ;
- в) 19-20 дБ;
- г) 21-25 дБ.

49.Для яких порід дерев характерні найбільші фітонцидні властивості?

- а) береза;
- б) вільха;
- в) хвойні породи;
- г) мішані породи.

50.Рекреаційно-пізнавальна діяльність людей здійснюється здебільшого:

- а) у дендраріях, ботанічних садах;
- б) у парках, лісопарках;
- в) у заняттях садівництвом та городництвом;
- г) у мисливстві, риболовлі.

51. Оберіть тип оцінки, що виражає соціально-економічний ефект від використання ресурсів у туристичній діяльності:

- а) медико-біологічний психолого-естетичний;
- б) психолого-естетичний;
- в) технологічний;
- г) економічний.

52. За якого співвідношення між кількістю останків, що розклалися і не розклалися, використовують торф для лікувальної мети?

- а) 20 %;
- б) 30%;
- в) 40 %;
- г) 50 %.

53. Соціально-економічні рекреаційні ресурси — це:

- а) фактори, речовини і властивості компонентів природного середовища;
- б) пам'ятки культури, що створені людиною;
- в) матеріально-технічна база рекреаційних об'єктів;
- г) пам'ятки культури, що створені природою.

54. Оберіть визначення, яке відповідає поняттю рекреаційна інфраструктура:

а) процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою відповідних заходів і здійснюється у вільний від роботи час;

б) сукупність спеціалізованих підприємств, засобів та видів діяльності, спрямованих на задоволення рекреаційних потреб відвідувачів рекреаційного комплексу;

в) здатність території забезпечувати для певного числа відпочиваючих психофізіологічний комфорт і можливість спортивно-оздоровчої діяльності без деградації природно-територіального чи антропокультурного комплексу і швидкого зношування соціального обладнання;

г) зв'язки між рекреаційними установами, віддаленими одна від одної на будь-яку можливу відстань.

55. Загальна площа природних рекреаційних ландшафтів України становить:

- а) 4,4 млн. га;
- б) 4,9 млн. га.
- в) 5,4 млн. га;
- г) 9,4 млн. га; млн. га.

56. В якому регіоні знаходиться найбільша кількість кліматичних курортів?

- а) Полісько-Подільському;
- б) Київсько Дніпровському;
- в) Донецько-Дніпровському;
- г) Карпатському.

57. Найбільшими річками України є:

а) Дністер, Дунай, Південний Буг, Західний Буг, Прип'ять, Десна, Оріль, Черемош, Прут, Стрий;

б) Дніпро, Дністер, Дунай, Південний Буг, Сіверський Донець, Південний Буг, Прип'ять, Десна, Прут;

в) Дністер, Західний Буг, Прип'ять, Десна, Ворскла, Оріль, Черемош, Прут, Стрий;

г) Дніпро, Дністер, Дунай, Південний Буг, Західний Буг, Прип'ять, Ворскла, Оріль, Черемош, Прут, Стрий.

58. Середня висота Карпатських гір в Україні становить:

- а) 1000 м;
- б) 2061 м;
- в) 1500 м;
- г) 2000 м.

59. В якому регіоні наявні найкращі кліматичні умови для таласотерапії ?

- а) Закарпаття;
- б) Київсько-Дніпровський;
- в) Азово-Чорноморське узбережжя;
- г) Полісько-Подільський.

60. Оберіть вірне визначення рекреаційно-туристичного комплексу (РТК):

а) функціональна підсистема територіальної рекреаційної системи, що характеризується єдністю території;

б) функціональна підсистема територіальної рекреаційної системи, яка володіє значним рекреаційним потенціалом;

в) функціональна підсистема територіальної рекреаційної системи, що характеризується єдністю території, яка володіє значним рекреаційним потенціалом.

г) функціональна підсистема територіальної рекреаційної системи, що характеризується єдністю території, яка володіє значним рекреаційним потенціалом, наявністю сукупності рекреаційних установ і підприємств інфраструктури, єдністю організаційних форм управління, що забезпечують ефективне використання природних і економічних ресурсів.

61. Які методи переважають в системі управління природоохоронною діяльністю?

- а) соціальні;
- б) інструментальні;
- в) адміністративні;
- г) екологічні.

62. Які органи відіграють координуючу та направляючу роль, формують загальну державну політику в сфері рекреаційного природокористування?

- а) державного управління;
- б) галузевого управління;
- в) державного та галузевого управління;
- г) регіонального та місцевого рівня управління.

63. Кому підпорядковуються служба Національних парків?

- а) Міністерству захисту довкілля та природних ресурсів;
- б) Державному комітету із земельних ресурсів;
- в) Державному комітету з геології та використання надр;
- г) Міністерству лісового господарства.

64. В управління фондом рекреаційних земель повинний входити відділ:

- а) приватизації, аукціонів та конкурсів;
- б) відділ ліцензування та укладання договорів;
- в) відділ економічної оцінки ПРР.
- г) всі перелічені.

65. Хто здійснює управління Фондом рекреаційних земель?

- а) Державний комітет із земельних ресурсів;
- б) Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів;
- в) Державний комітет з геології та використання надр;
- г) Міністерство лісового господарства.

66. Оберіть визначення, яке відповідає поняттю туристичні ресурси:

- а) сукупність природно-кліматичних, оздоровчих, історико-культурних, пізнавальних та соціально-побутових ресурсів певної території, які задовольняють різноманітні потреби туриста;
- б) частина туристично-рекреаційного потенціалу певної території, яка включена до складу туристичного продукту і підлягає реалізації з туристичною метою;
- в) сукупність споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства;
- г) частина будівель, споруд, систем і служб, які задовольняють потреби відпочиваючих.

8. Методи навчання, інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна:

- інтерактивне навчання (активне залучення здобувача вищої освіти до навчального процесу під час дискусій, бесід);
- словесні методи (пояснення);
- наочні методи (презентації);
- практичні методи (виконання практичних робіт);
- контекстне навчання (інтеграція результатів різних видів діяльності здобувача вищої освіти – навчальної, наукової і практичної – та їх використання під час виконання самостійного наукового дослідження);
- методи аналітичного та критичного мислення – інтелектуальна діяльність здобувача, спрямована на вирішення конкретного завдання, а також спосіб підходу до проблеми, що дозволяє виявити приховані проблеми і прийняти правильне рішення;
- самостійне навчання (опанування завдань для самостійної роботи у результаті аналізу та переосмислення рекомендованої навчальної та наукової літератури).

Список використаної літератури

Основна:

1. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2019. – № 16, ст. 70. Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2019. – № 16, ст. 70.

2. Заржицький, О.С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) [Текст]: Моногр. / О.С. Заржицький. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 200 с.
3. Сарапіна М.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник / М.В. Сарапіна, В.А. Андронов, С.Р. Артем'єв, О.В. Бригада, О.В. Рибалова. – Х.: НУЦЗУ, 2019. – 246 с.
4. Д.С. Степаненко О.В. Мацюра Н.В. Тарусова Ю.В. Кармишев Екологічна безпека в рекреації. Навчальний посібник.- Мелітополь, 2012.- 176 с.
5. Сталінська І. В. Конспект лекцій з дисципліни «Забезпечення екологічної безпеки» (для студентів 5 курсу денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня магістр, спеціальності 183 – Технології захисту навколишнього середовища) / І. В. Сталінська; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 88 с
6. Савранчук Л.А., Явкін В.Г. Рекреаційна географія. Письмові консультації. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2012. - 110 с
7. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. К.: Центр навчальної літератури, 2007. - 312 с.
8. Аніщенко В. О. Екологічне право: навч. посіб. / В. О. Аніщенко, О. І. Олійник, О. О. Зенченко. – Чернігів: Десна Поліграф, 2015. – 264 с.
9. Основи рекреалогії (економіко-екологічний та маркетинговий аспект) [текст] : навч. посіб. / І. О. Гродзинська, С. Г. Нездоймінов, О. В. Гусева, А. В. Замкова. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 264 с.
10. Марта Мальська, Наталія Паньків Туристично-ресурсний потенціал території : підручник / Марта Мальська, Наталія Паньків. – Київ : Видавець ФОП Піча Ю. В., 2022. – 534 с.
11. Рекреалогія : письмові консультації / Укл.: Л.А. Савранчук, В.Г. Явкін, В.І. Ясенчук. – Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2009. – 92 с.

Додаткова

1. Про охорону навколишнього природного середовища Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 41, ст.546)
2. Лазор О.Я. Адміністративно-правові засади державного управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління, К., - 2004., ст. 8-9
3. А. М. Валюх, Д. Б. Зайцев, А. Ю. Якимчук. Роль міжнародних організацій у сфері збереження й відтворення природного капіталу// А. М. Валюх, Д. Б. Зайцев, А. Ю. Якимчук. Електронне фахове видання «Державне управління: удосконалення та розвиток Режим доступу www.dy.nauka.com.ua №4,2018
4. Балюк Г.І. Проблеми законодавчої регламентації та реалізації в Україні екологічної складової концепції сталого розвитку. Право України № 2, 2011., С. 85-94.

5. Організація рекреаційних послуг: Навч. посібник /В. В. Величко; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 202 с.
6. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методика аналізу, термінологія, районування / О.О. Бейдик. - К.: ВЦ КНУ, 2002.
7. Гулич О.І. Екологічно збалансований розвиток курортно-оздоровчих територій: питання теорії і практики: Монографія. - Львів: ІРД НАН України, 2007. - 208 с.
госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. – 202 с.
8. Кушнірук Ю.С. Рекреалогія: Навчальний посібник. Рівне: НУВГП, 2015, 148 с.
9. Герасимчук З.В., Глядіна М.В. Регіональна політика розвитку рекреаційної сфери: механізм формування та реалізації : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2006. 164 с.

Інформаційні ресурси:

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>.
5. Державна екологічна інспекція України <https://www.dei.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Дніпропетровської обласної державної адміністрації. <https://adm.dp.gov.ua/storage/app/uploads/public/612/75d/d47/61275dd475b65912867928.pdf>
7. Бібліотека ДНУ ім.О.Гончара <http://library.dnu.dp.ua/>
8. Електронний каталог бібліотеки ДНУ <http://lib.dnu.dp.ua/>
9. Репозиторій ДНУ <http://repository.dnu.dp.ua:1100/>